

Szám: 00152

MKS-288.4.5/364.3. 58.
(Ápril 27, 1965)

h: [Handwritten signature]

J E L E N T É Saz MSZMP. Politikai Bizottságának az Egyesített
Fegyveres Erők vezetésének helyzetéről.

1964. novemberében a Főparancsnokságon megtartott évi kiképzési értekezletről adott szóbeli jelentésemben szóvátettem hogy az Egyesített Fegyveres Erők vezetésével a Főparancsnokság munkájával kapcsolatban több probléma jelentkezik, amelyeket bár többször szóvátettünk, megoldásra azonban nem kerültek. A rendezetlen, megoldatlan kérdések forrása lehet a tagországok közötti nézeteltéréseknek.

A Politikai Bizottság úgy határozott, hogy: gyűjtsük össze, rendszerezük és írásban jelentsük a felmerült problémákat és a megoldásokra vonatkozó elképzeléseket.

Jelentésemet az alábbiakban teszem meg:

I.

A Varsói Szerződés létrejöttével egyidőben - 1955-ben - résztvevő államok kormányainak közös döntése alapján megalakult az Egyesített Fegyveres Erők Főparancsnoksága. A határozat alapján az Egyesített Fegyveres Erők élén a tagállamok által választott /:jóváhagyott :/ főparancsnok és törzsfőnök áll, a tagállamok honvédelmi miniszterei a főparancsnok helyettesei. Ugyanakkor a Főparancsnokság törzsének összetételét és hatáskörét a határozat nem szabályozta.

Mikődésének első időszakában - 1955 -61 - a Főparancsnokság jelentős segítséget nyújtott a tagállamok hadseregei egységes szervezeti, kiképzési rendszerének kialakítása, közös gyakorlatok szervezése, a hadszintér előkészítésének megtervezése és az egységes légvédelmi rendszer létrehozása terén. A feladatok meg-

oldásának alapvető módszere, hogy a főparancsnok a tagállamoknak ajánlásokat /: kiképzési kérdésekben direktívákat :/ küldött, azok megvitatására összehívta a honvédelmi minisztereket /: esetenként a miniszterek helyetteseit, vagy a vezérkari főnököket :/, a megállapodásokat pedig a tagállamok kormányai által jóváhagyott kétoldalu jegyzőkönyvek rögzítették. Az első időszakban a feladatok jellege még lehetővé tette a jelentkező feladatok ilyen megoldását.

Időközben azonban az Egyesített Fegyveres Erők fejlődése új szakaszába érkezett és kb. 1961-62-től a vezetés olyan bonyolultabb feladatok megoldásával került szembe, mint az összehangolt hadműveleti tervezés, a hadseregek korszerű fegyverzetével és haditechnikával való ellátásának koordinált megoldása /: különös tekintettel a háborús időszakokra :/, a tagállamok közötti munkamegosztás a haditechnikai eszközök fejlesztésében és gyártásában stb. Ezeknek a problémáknak a tükrében egyre élesebben merült fel a vezetés kérdéseinek rendezetlensége. Ez egyik alapvető oka, hogy a legfelső szintű döntések nem, vagy csak nagy késéssel, vontatottan kerülnek végrehajtásra.

A megoldás szükségességét a tagállamok honvédelmi minisztereinek értekezletein és a főparancsnokkal folytatott megbeszéléseink során többször szóvá tettük. A problémát, és megoldására vonatkozó javaslatot a Politikai Tanácskozó Testület 1963. júniusi ülésén a magyar delegáció, legmagasabb szinten is felvetette.

Az 1965. januári ülésen pedig maga a főparancsnok vetette fel, hogy a vezetés egyes kérdéseinek megoldatlansága hátráltatja a további fejlődést.

II.

- Az Egyesített Fegyveres Erők főparancsnokának tisztségét jelenleg a Szovjetunió honvédelmi miniszterének egyik helyettese tölti be. Formális és jogilag nem tartható, hogy a tagállamok kormányainak miniszterei a főparancsnok helyettesei, tehát katonai értelemben beosztottjai.

Az Egyesített Fegyveres Erőknek nincs kollektív katonai vezető testülete. Bár a Varsói Szerződés sokoldalu egyezmény, az ügyek érdemi intézése alapvetően a Szovjetunió és az egyes

114
tagállamok között kétoldaluan történik. Pl. a tagállamok katonai kötelezettségeit csak a Szovjetunióval kötött kétoldalú megegyezések /:jegyzőkönyvek:/ szabályozzák, amelyek valójában egyoldalúak, mert csak az egyik fél kötelezettségeire térnek ki.

- Miután a Főparancsnokságnak megfelelő összetételű és hatáskörű törzse nincs, az Egyesített Fegyveres Erők ügyeinek gyakorlati intézésével az egyik tagállam, a Szovjetunió Honvédelmi Minisztériumának, illetve vezérkarának különböző szervei foglalkoznak. A gyakorlati munkában a főparancsnok alapvetően a szovjet vezérkar 10. főcsoportfőnökségére támaszkodik, amely összekötő, közvetítő funkciót lát el a szovjet fegyveres erők és a baráti hadseregek között. A tagállamok hadseregeit a 10. főcsoportfőnökség mellett egy-egy összekötő tiszt képviseli, érdemi feladatok és hatáskör nélkül.

Az ügyek érdemi intézése tehát jogilag és szervezetenként rendezetlen, hatásfokát tekintve nem kielégítő módon folyik.

- A hadseregek fegyverzeti és haditechnikai biztosításának alapvető formáját is kétoldalú tárgyalások képezik. Így - megfelelő irányító /:koordináló:/ szerv hiányában - a háború esetén rendelkezésre álló anyagi eszközöknek a hadműveleti feladatokkal összhangban történő elosztása megoldatlan. Ennek következménye például, hogy a Magyar Néphadsereg szükségletei haditechnikai importból a háború első évében mindössze 10,5 %-ra biztosítottak.

A haditechnikai műszaki-fejlesztési munkák koordinálásával - szintén megfelelő szerv hiányában - senki sem foglalkozik. A kutatások nyilvántartásának és koordinálásának hiányában az egyes tagállamoknál párhuzamosan erőfeszítések folynak, amelyek gyakran komoly nagyságrendű és elkerülhető veszteségeket okoznak. Például a magyar híradástechnikai ipar által komoly erőfeszítéssel létrehozott korszerű rádiótechnikai eszközök azért nem kerülnek rendszeresítésre és gyártásra, mert párhuzamosan más országok is azonos célú eszközöket fejlesztettek ki, annak ellenére, hogy mi profiligazdák vagyunk.

A haditechnikai eszközök gyártás szakosításával a KGST Hadiipari Állandó Bizottsága foglalkozik ugyan, de annak ajánlásai nem hatékonyak, nem képes odahatni, hogy a megállapodásokat a tagállamok betartsák. Mindez gyakran a termelés gazda-

ságtalanságát eredményezi. Egyes tagállamok termelő kapacitási kihasználatlanok maradnak, más tagállamok pedig felesleges erőfeszítéseket tesznek azonos kapacitás létrehozására. Ilyen okokból maradt pl. megoldatlan a Magyar Néphadsereg páncélozott szállító járművekkel való ellátása a második 5 éves tervben és csökkent le lényegesen a magyar gyártmányu felderítő uszógépköcsi exportja az eredetileg bejelentett igényekhez képest. Nincs módunk nagyságrendileg kimutatni az országokat sújtó - valójában nem hasznosuló - többlet anyagi terhet, de hozzávetőleg sok milliárdra tehető.

- A kiképzés irányításában a Főparancsnokság lényegében automatikusan továbbítja a tagállamok hadseregei felé a szovjet hadseregre érvényes irányelveket és követelményeket. Nem tudja figyelembevenni az egyes hadseregek színvonalában, lehetőségeiben és kialakult kiképzési rendszerében meglévő különbségeket. A főparancsnok kiképzési direktívái gyakran olyan részletkérdésekre is intézkednek /: pl. tisztések eligazítása :/ amelyeket mi már évek óta nem központilag szabályozunk.

- A vezetés kérdéseinek megoldatlansága - bár már békében is egyre erősödő tendenciával jelentkezik - különösen élesen merül fel háboru esetén. Nem tisztázott egyértelműen az Egyesített Fegyveres Erők háborus vezetésének rendszere a Politikai Tanácskozó Testület, a Főparancsnokság és a tagállamok felső katonai vezetésének működése háboru idejére.

Mindezeknek a problémáknak a megoldatlansága forrása lehet az egyes tagállamok közötti nézeteltéréseknek és ellentmondásoknak, aminek jelei az utóbbi időben már mutatkoztak is.

III:

A fentieket figyelembe véve a további fejlődés feltételeinek biztosítása és az eredményesebb munka érdekében szükségesnek tartjuk jogilag tisztázni az Egyesített Fegyveres Erők vezetésének rendszerét és ezzel együtt az eddigiekhez viszonyítva néhány gyakorlati változást eszközölni:

1./ Célszerű lenne létrehozni a tagállamok hadseregeinek Katonai Tanácsát, mint kollektív katonai vezető szervet, amely-

nek tagjai lehetnének a tagállamok honvédelmi miniszterei, esetleg vezérkari főnökei is, valamint a főparancsnok, helyettesei és törzsfőnöke.

Feladatot lehetne részére adni:

- javaslatok kidolgozása a Politikai Tanácskozó Testület részére;
- a Politikai Tanácskozó Testület elvi döntései végrehajtására vonatkozó gyakorlati intézkedések megvitatása - jóváhagyása;
- az Egyesített Fegyveres Erők - kiképzésével - fegyverzeti technikai rendszerével, azok fejlesztésével, - hadművelleti tervezésével kapcsolatos elvi és gyakorlati intézkedések megvitatása, jóváhagyása.

2./ Célszerű, ha az Egyesített Fegyveres Erők főparancsnoka szovjet tábornok, aki azonban a saját nemzeti fegyveres erőknél funkciót nem tölt be. A főparancsnoknak a tagállamok részéről legyen egy-egy függetlenített helyettese. A főparancsnok mellett létre kellene hozni megfelelő szervezetű, összetételű és hatáskörű törzset, amely a Politikai Tanácskozó Testület, valamint a katonai tanács határozatai és a főparancsnok utasításai alapján képes lenne érdemben foglalkozni az Egyesített Fegyveres Erők szervezetébe tartozó hadseregek /csapatok:/ alkalmazásának hadművelleti tervezésével, anyagi- technikai fejlesztésével, ellátásával, koordinálásával, kiképzésének irányításával stb. A törzs funkciót, illetve állományát meg kellene osztani az egyes országok között.

3./ A javasolt szervezeti felépítést figyelembe véve, szükséges lenne kidolgozni az Egyesített Fegyveres Erők Katonai Tanácsának és törzsének szervei határozványát, amely rögzítené azok feladatait és hatáskörét.

B u d a p e s t, 1965. április hó "11." ORSZÁGOS LEVÉLTÁR

Javaslat:

A Politikai Bizottság a jelentést tudomásul vette.

Dr. Csizsók Lajos /
/ Csizsók Lajos /

Felhatalmazom a Kormány Bizottság, azaz az Egyesített Fegyveres Erők Főparancsnokának vezetésében javasolt változatoknál kapcsolatos magyar elszámlálást illetően helyre és időben felvenni.